

Петренко Є. М.,
аспірант Інституту мовознавства імені О. О. Потебні
Національної академії наук України,
асистент кафедри теорії та практики галузевого перекладу
Херсонського національного технічного університету

ДО ПРОБЛЕМИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню поняття «емоції» та їх вербалізації в сучасному мовознавстві. У статті надано стислу загальну характеристику деяких наявних визначень і найпоширеніших класифікацій емоцій з позиції таких дисциплін, як психологія та мовознавство, а також окреслено стан розроблення проблеми в міждисциплінарному аспекті, зокрема, в галузі лінгвістики емоцій. У процесі дослідження визначено поняття «емоції» та встановлено можливості їх вербалізації та мовної репрезентації, проаналізовано рівні вербалізації емоцій. Крім того, встановлено різницю між поняттями «емоційність» та «емотивність». Матеріалом дослідження є теоретичні праці провідних психологів і мовознавців, які виступають основоположниками та розробниками теорії емоцій, оскільки емоції є міждисциплінарним предметом дослідження. У статті приділяється увага аналізу понять «емоційний інтелект», «емоційна лексика», «емотивна лексика», «лексика емоцій», «фундаментальні (базові, основні) емоції», які є неодмінними складниками поняття «вербалізація емоцій». У процесі дослідження встановлено, що культура також впливає на репрезентацію емоцій, адже різні культури по-різному ставляться до емоцій, розділяючи їх на прийнятні та неприйнятні. Доведено, що класифікації емоцій неоднорідні, множинні та суперечливі, а це, у свою чергу, впливає на розроблення проблеми вербалізації емоцій, значною мірою ускладнюючи її. У перспективі подальшого розгляду та вивчення цієї проблеми вважаємо доцільним створити єдину міждисциплінарну класифікацію емоцій і відповідну класифікацію способів їх вербалізації та мовної репрезентації.

Ключові слова: емоції, вербалізація емоцій, фундаментальні (основні, базові) емоції, емотивна лексика, емоційна лексика, лексика емоцій, емоційний інтелект, емоційність, емотивність.

Постановка проблеми. Проблема «мова та емоції» була названа у числі п'яти найбільш пріоритетних сучасних лінгвістичних досліджень у рішенні IV Міжнародного конгресу лінгвістів, що проходив у Берліні у 1987 році, після того як Франтишек Данеш, представник Празької лінгвістичної школи, виступив на пленарному засіданні з доповіддю про емоційний аспект мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відтоді ця проблема активно розробляється вітчизняними та зарубіжними лінгвістами, такими як А. Вежбицька, В.Ю. Апресян, Ю.Д. Апресян, В.І. Шаховський, Н.Д. Арутюнова, О.М. Вольф, І.О. Голубовська, Дж. Лакофф, Л.П. Гнатюк, С.А. Жаботинська, А.А. Залізник, О.Н. Ляшевська, О.В. Падучева, С.В. Радинська, К.В. Рахіліна, В.Д. Сліпечка, В.М. Телія тощо. Незважаючи на значний інтерес до проблем вербалізації емоцій, сьогодні залишається невирішеною ціла низка важливих питань, зокрема відсутніми залишаються цілісна лінгвістична теорія емоцій

та єдина класифікація емоцій як її частини, саме визначення поняття «емоція» має розмитий характер, при цьому кількість дефініцій значно варіюється.

Формулювання мети й завдань дослідження. Актуальність наукової праці зумовлена необхідністю поглибленого вивчення засобів мовної репрезентації та вербалізації емоцій. **Метою статті** є проаналізувати різні класифікації емоцій та їх вербалізацію залежно від типу. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких **завдань**: проаналізувати визначення поняття «емоція» на межі різних дисциплін, розглянути наявні класифікації емоцій, визначити теоретико-методологічні засади дослідження вербалізації емоцій у лінгвістиці. **Об'єктом** розвідки є наукові дослідження, присвячені вербалізації емоцій у різних дискурсах. **Предметом** є критичний аналіз класифікації емоцій та їхній вплив на вибір вербалізаторів.

Виклад основного матеріалу. Лінгвістика емоцій як наука сформувалась у ХХ ст. на основі психології та традиційного мовознавства, однак емоції виступають об'єктом досліджень багатьох наук, а саме: фізіології, нейробіології, філософії, лінгвістики, культурології, психіатрії, антропології. Внаслідок об'єднання цих наук виникли такі міждисциплінарні сфери, як антропологічна лінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, лінгвістика емоцій (емотіологія) та зіставна лінгвістика, які дають змогу розглядати проблему емоцій з різних сторін і під новим кутом за допомогою комплексного застосування «змішаних» методів.

У психології термін «емоції» означає переживання людиною її ставлення до навколишнього світу і самої себе, тобто емоції – особлива форма відображення дійсності [16, с. 458]. Американський психолог К.Е. Ізард пропонує таке визначення поняття «емоція»: це щось, що відчувається як почуття, яке мотивує, організовує і направляє сприйняття, мислення та дії [3, с. 27]. Отже, в основі емоції лежать оцінки, які зумовлені відповідністю чи невідповідністю подій чи фактів потребам, сподіванням або очікуванням людини.

За Д.Г. Труновим, **вербалізація емоцій** – процес словесного опису людиною своїх емоційних переживань і станів [18, с. 102]. Психологи виокремлюють чотири рівні вербалізації, що ґрунтуються на тому, наскільки глибоко людина розуміє свій стан і переживання та, як наслідок, відображає їх у мовленні. Це такі рівні: «**нульовий рівень**», тобто відсутність вербалізації; **перший рівень** – узагальнене позначення емоцій (*I'm fine* (англ.), *Mir geht's gut/schlecht* (нім.), *мені погано/добре*), до цього рівня належить використання сленгових і жаргонних висловів із дуже узагальненою семантикою (*wicked* (англ.), *fesch* (нім.), *круто*); **другий рівень** – людина усвідомлює та контролює свій емоційний стан у тій чи іншій модальності, використовуючи емотивну лексику, тобто «назви почуттів»

(*I'm ashamed* (англ.), *Es tut mir weh* (нім.), *мені соромно*); **третій рівень** – репрезентація складних індивідуальних станів, коли створюються причинно-наслідкові зв'язки [18, с. 103]. Отже, можна стверджувати, що вербалізація емоцій залежить від того, наскільки детально людина усвідомлює свої переживання («емоційний інтелект») і свій рівень володіння мовою («мовна компетенція»), щоб відтворити ці переживання словами.

Необхідно також згадати досить суперечливе питання впливу культури на прояв та, як наслідок, вербалізацію емоцій. На сучасному етапі є два підходи: 1) культурно-релятивістський, за яким емоції етноспецифічні і здатність їх переживати залежить від типу культури, лінгвоетнічної належності людини [17, с. 50]; 2) універсальний, за яким емоції універсальні і будь-яка емоція відкрита для переживання людиною незалежно від її національності та культурних чинників, а національно-специфічним може бути тільки ставлення до емоцій [7, с. 8–9]. Варто наголосити, що вищенаведені підходи не виключають впливу культури та етноспецифічних чинників саме на вербалізацію емоцій, однак деякі емоції залежать від культурного контексту більше від інших.

Контрастивні дослідження емоцій довели, що різні культури по-різному ставляться до емоцій, наділяючи прояви окремих емоцій соціальною конотацією, що впливає на виховання та соціалізацію і, як наслідок, на уявлення про світ, соціальну організацію та втілення тих чи інших елементів у структурі значення емоційної лексики. Невербальне вираження емоцій у міміці, жестах, поведінці не має універсального характеру, а залежить від соціального виховання, що виступає культурною нормою, яка диктує прийнятний сценарій. Отже, культура встановлює систему правил, за якими людина демонструє прийнятні емоції в певному контексті і приховує такі емоції, що вважаються небажаними. Прикладом цього слугує загальновідома різниця між правилами вираження негативних емоцій в американській та японських культурах: хоча міміка збігається, але ступінь її використання різниться.

Тож необхідно визнати вплив культури на репрезентацію певних емоцій, що втілюється у третьому, середньому підході, який сформував М.О. Красавський: «Емоції – це генетичний вроджений феномен, але тільки завдяки досвіду люди навчаються культурно-специфічним правилам їхнього вираження [15, с. 28]. Саме цим підходом ми керуємося у процесі нашого дослідження. Відомий лінгвіст В.І. Шаховський також спробував об'єднати згадані два підходи. Він розглядає емоції як частину природного розвитку людської раси і вважає, що саме тому вони універсальні в усіх культурах [19]. У межах універсального підходу виділяють базові (фундаментальні, основні емоції), але такі емоції не співпадають ні за кількістю, ні за складом. За визначенням К. Отлі: «**Основні емоції** – це такі, що явно виражені фізіологічно та мімічно і мають біологічну основу. Учений виокремлює **п'ять основних емоцій**, а саме: *anger* (гнів), *disgust* (відраза), *anxiety* (збудження), *happiness* (щастя), *sadness* (сум) [4, с. 55] К.Е. Ізгард зараховує до фундаментальних **десять емоцій**: *anger* (гнів), *contempt* (незурство), *disgust* (відраза), *distress* (страждання), *fear* (страх), *guilt* (провина), *interest* (інтерес), *joy* (задоволення), *shame* (сором), *surprise* (здивування) та поділяє їх на позитивні (*interest*, *happiness*, *surprise*) та негативні (*anger*, *sadness*, *disgust*, *fear*, *shame*, *guilt*). Усі інші емоційні процеси вчений розглядає як комбінації та модифікації вищезазначених базових емоцій [3, с. 63]. На думку Р. Плучика, є **вісім основних емоцій**: *acceptance* (схва-

лення), *anger* (гнів), *anticipation* (очікування), *disgust* (відраза), *joy* (задоволення), *fear* (страх), *sadness* (сум), *surprise* (здивування) [5, с. 45]. Американський психолог Пол Екман виокремлює **шість базових емоцій**, до яких зараховує *anger* (гнів), *disgust* (відраза), *fear* (страх), *joy* (задоволення), *sadness* (сум), *surprise* (здивування) [1, с. 60]. А. Вежбицька пропонує все різноманіття емоцій звести до невеликої кількості універсальних і вроджених емоцій, що притаманні практично всім людям, керуючись такими підставами: 1) деякі емоції є в усіх культурах (радість, сум); 2) для деяких емоцій характерний певний вираз обличчя (огида, подив); 3) деякі емоції збільшують шанси на виживання (страх, біль) [9].

Один із розробників теорії емоцій В.І. Шаховський зауважує, що людина не тільки *homo sapiens*, але й *homo sentiens*, оскільки багатьма її діями керують емоції [19, с. 29]. Вони розглядаються в тісному зв'язку з когнітивними процесами, а їхній зв'язок обґрунтовується так: когніція викликає емоції, оскільки вона емоціогенна, а емоції впливають на когніцію, втручаючись у всі когнітивні процеси. Звідси випливає суть **лінгвістичної концепції емоцій**, яка полягає в тому, що людина відображає довколишній світ вибірково, виокремлюючи в ньому лише необхідне або цінне для неї в певний момент існування [8, с. 8–9]. Тому, за В.І. Шаховським, **емоція** – одна з форм відображення світу, що позначає душевні переживання, хвилювання, почуття [22, с. 181], тобто у лінгвістиці термін «емоція» часто використовується як збірне поняття. Зважаючи на це, у мові все емоційне, всі висловлювання емоційні, вся лексика емоційна, немає мовлення без емотивності [11, с. 10].

Слід розмежовувати два відмінні поняття – «лексика емоцій» і «емоційна лексика». **Лексика емоцій** слугує для об'єктивації емоцій в мові, їх інвентаризації, а **емоційна лексика** виражає емоції мовця і оцінку об'єкта мовлення. Під емоційною лексикою також розуміється лексика, яка має відповідні конотації. В.І. Шаховський пропонує об'єднати ці поняття в одне – **емотивна лексика**, або емотиви (експресивна лексика, що виражає емоції) на підставі того, що обидва слугують для відображення емоцій людини [22, с. 100]. З цього випливає необхідність у встановленні різниці між поняттями «емоційність» та «емотивність». **Емоційність** – інстинктивний, несвідомий, незапланований прояв емоцій, що виступає психофізіологічною потребою людини. **Емотивність** – свідомо, запланована демонстрація емоцій, що має певну комунікативну установку [21, с. 147]. Отже, вони мають різну спрямованість: перше фокусується на суб'єкті, а друге спрямоване на об'єкт. Деякі вчені не відносять одиниці, що називають емоційні стани, до емотивної лексики, оскільки в семантиці такої лексики не виражається емоційне ставлення. З огляду на це І.І. Квасюк виділяє два класи емотивної лексики: 1) слова, що називають емоційні стани; 2) слова, семантика яких характеризується наявністю обов'язкового емотивного компонента, що входить до основного предметно-логічного змісту значення [14, с. 13]. Тобто слова, що називають емоції, до емоційної лексики не входять.

Загальноприйнятою є класифікація, за якою емоції ділять на **позитивні, негативні й амбівалентні**. Позитивні емоції виникають, коли плани узгоджені між собою і непередбачувані обставини усунені. На противагу їм виникають негативні емоції, коли плани неузгоджені, не вдається втілити план або коли виникає проблема, для вирішення якої недостатньо ресурсів, або коли мета, що лежить в основі емоції, нездійснена. Амбівалентні емоції виражають двоїсте переживання,

коли об'єкт викликає у людини два протилежні почуття одночасно [4, с. 44]. Однак, на думку Є.П. Ільїна, позитивними або негативними бувають не емоції, а їхній вплив на поведінку та діяльність людини, а також враження, яке вони справляють [13, с. 14]. Тобто причиною емоції виступає оцінка каузатора, подій або ситуації як бажаних чи небажаних, що, у свою чергу, провокує позитивні та негативні емоції відповідно. Багато вчених-представників різних дисциплін намагалися створити універсальну класифікацію емоцій, висуваючи власну підставу для цього. Наприклад, Т. Браун в основу класифікації поклав ознаку часу, розділивши емоції на **безпосередні**, такі, що проявляються «тут і зараз», **ретроспективні** та **проспективні**. Класифікація Д. Стюарта будується на підставі ставлення до джерела дії, у її межах виділяють **інстинктивні** та **раціональні емоції**. Філософ І. Кант зводив всі емоції до двох груп, в основі яких лежала причина виникнення емоцій: **сенсуальні** та **інтелектуальні** емоції. Класифікація Г. Спенсера пропонує розділяти емоції за ознакою їх виникнення та відтворення на чотири класи. До першого класу належать **презентативні почуття**, що виникають безпосередньо під час дії зовнішніх подразників. До другого класу належать **прості емоції**. До третього класу належать **репрезентативні емоції**, які не мають конкретного предметного втілення. До четвертого класу належать **абстрактні емоції**, які утворюються без допомоги будь-якого зовнішнього подразника [13, с. 131].

Цікаву і дещо суперечливу класифікацію пропонує Б.І. Додонов. Він виділяє такі групи емоцій: **альтруїстичні емоції** (виникають на основі потреби в допомозі, підтримці іншим людям), **комунікативні емоції** (виникають на основі потреби в спілкуванні), **глоричні емоції** (виникають на основі потреби в самоповазі та славі), **практичні емоції** (викликані діяльністю, змінами в ході роботи), **пугнічні емоції** (виникають на основі потреби в подоланні небезпеки), **романтичні емоції** (прагнення до всього незвичайного, очікування чогось світлого, доброго), **гностичні емоції** (виникають на основі потреби в пізнанні), **естетичні емоції** (пов'язані з ліричними переживаннями), **гедоністичні емоції** (виникають на основі задоволення потреб у тілесному та душевному комфорті), **акзитивні емоції** (виникають на основі прагнення до накопичення, володіння) [12, с. 23]. Цю класифікацію критикують прибічники фундаментальних емоцій, оскільки вважають, що у ній названі похідні емоції, утворені поєднанням і модифікацією базових.

Усі розглянуті класифікації є слухними, і їхнє застосування може виявитися плідним під час дослідження певного комплексу питань, дотичних до емоційної сфери людини. У роботі ми ґрунтуємося на класифікації емоцій А. Вежбицької: 1) емоції, пов'язані з «поганими речами» [10, с. 348]; 2) емоції, пов'язані з «хорошими речами» [10, с. 356]; 3) емоції, пов'язані з людьми, які скоюють погані вчинки, і викликають негативну реакцію [10, с. 360]; 4) емоції, пов'язані з роздумами про себе, самооцінкою [10, с. 364]; 5) емоції, пов'язані зі ставленням до інших людей [10, с. 397]. Ми вважаємо цю класифікацію оптимальною, адже вона вдало об'єднує як базові (фундаментальні), так і похідні від них, модифіковані, емоції.

Як зауважує А. Хеллер, емоції завжди когнітивні і ситуативні, тому вибір мовних засобів для їх вербалізації також ситуативний [2, с. 182]. Згідно позицією російського лінгвіста В.І. Шаховського, є як мінімум дві семіотичні системи емоцій – «мова тіла» (міміка, жести, поведінкові реакції, зовніш-

ні фізіологічні зміни) і «мовне вираження» (особливі лексичні та фразеологічні одиниці, вигуківі одиниці, специфічна інтонація та порядок слів у реченні), що перебувають у взаємодії, але первинна семіотична система (невербальна) перевершує вторинну (вербальну) за якістю вираження емоцій, а також за коректністю сприйняття їх адресатом [20, с. 5].

У процесі комунікації можна виділити різні **способи вербалізації емоцій**, що передбачають таке: безпосередню вербалізацію власних емоційних станів мовця, опосередковану вербалізацію емоцій і метафоричну вербалізацію емоційних станів мовця. Вербальні способи передачі емоцій, у свою чергу, поділяються на **лексичні** (словотворення з використанням афіксальних морфем) та **синтаксичні** (еліптичні конструкції, зміна порядку слів). На думку В.І. Шаховського, вербалізація емоцій здійснюється за допомогою таких лінгвістичних засобів, як: 1) номінація емоцій (лексичні одиниці, що містять лише поняття про певні емоції); 2) дескрипція (опис зовнішньої експресії: міміки обличчя, очей, губ, пантоміміки, тембру голосу, інтонації); 3) експлікація (безпосереднє вираження емоцій через афективи, конотативи та потенціативи) [20, с. 6]. **Мовні засоби вираження емоцій** В.Ю. Апресян поділяє на чотири підтипи: 1) **клішовані**, закріплені за конкретним кушем емоційні способи вираження – емоційні вигуки (*ouch!*, *wow!* *oh boy!* *woop!* (англ.); *toll!* *boah!* *heraus!* *fort!* *ho!* *haha!* (нім.); *цить!*, *овва!*, *годі!*, *геть!*), що зберігають зв'язок із вокалізацією емоції та асоціюються з певним виразом обличчя; 2) **вільні**, контекстуально мотивовані способи вираження – наприклад пряма мова, що вводить дієсловом зі значенням емоції («*Іди геть звідси!*», – *розлютується він*); 3) **спеціальні слова**, закріплені за тим чи іншим кушем емоцій, деякі з них наближаються до вигуків (*poor lamb*, *fabulously*, *amazing* (англ.); *armer Tropf*, *Unflat*, *eindrucksvoll* (нім.); *бідолашний*, *дивовижно*, *жахливо*) 4) **стійкі конструкції**, у яких емоції називаються прямо і використовуються різні емоційні слова (*I feel sad*, *I'm grateful*, *I'm excited* (англ.); *Ich bin glücklich*, *Ich bin dankbar*, *Ich bin traurig* (нім.); *мені сумно*, *в дячний*) [6, с. 27]. Слід зауважити, що перші три підтипи ідентифікують лише куш емоцій і не розрізняють відтінки значень, інтенсивність і тривалість емоції в його межах.

Висновки. У статті ми розглянули лише деякі класифікації емоцій та емотивної лексики, але, спираючись на них, можемо зробити висновок про те, що таксонімізація в цій сфері об'єктивно має неоднорідний характер, що спричиняє множинність, а подекуди і суперечливість підходів до аналізу вербалізації та мовної репрезентації емоцій, які потребують комплексного розгляду. З огляду на це подальшу перспективу дослідження вбачаємо в створенні єдиної міждисциплінарної класифікації емоцій і відповідної класифікації способів вербалізації емоцій, хоча, за твердженням В.І. Шаховського, у мові відбувається лише прибізна вербалізація емоцій, які переживає людина, бо «мовна ковдра» не може покрити все «емоційне тіло» людини [19].

Література:

1. Ekman P. Basic emotions. *Handbook of cognition and emotion*. / T. Dalglis, M. Power (eds.) Sussex, 1999. 866 p.
2. Heller A. Theory of Feelings. Assen: Van Gorcum, 1979. 244 p.
3. Izard E.C. The Psychology of Emotions, Springer Science & Business Media, 1991. 452 p.
4. Oatley K. Best Laid Schemes: The psychology of emotions. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 544 p.
5. Plutchik R. The emotions: Facts, theories and a new model. New York: Random House, 1962. 204 p.

6. Апресян В.Ю. Речевые стратегии выражения эмоций в русском языке. *Русский язык в научном освещении*. 2010. № 2. С. 26–57.
7. Бабенко Л.Г. Лексические средства обозначения эмоции в русском языке. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. 184 с.
8. Ваняцкая Е.А. Роль невербальных и вербальных компонентов коммуникации в текстах, отражающих эмоциональные реакции человека и их соотношение (на материале английского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04. Иваново, 1999. 22 с.
9. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языков / Пер. с англ. А.Д. Шмелева под ред. Т.В. Булыгиной. Москва: «Языки русской культуры», 1999. 780 с.
10. Вежицкая А. Язык. Культура. Познание / Под ред. М.А. Кронгауз. Москва: «Русские словари», 1996. 412 с.
11. Городникова М.Д. Эмотивные явления в речевой коммуникации. Москва: МГПИИЯ им. М. Тереза, 1985. 72 с.
12. Додонов Б.И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональной направленности личности. *Вопросы психологии*. 1975. № 6. С. 21–33.
13. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. Санкт-Петербург: «Питер», 2001. 752 с.
14. Квасюк И.И. Категория эмотивности и её лексикографическая репрезентация (на материале английского языка). *Сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тереза*. Москва, 1982. Вып. 119. С. 11–22.
15. Красавский Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах: монография. Москва: «Гнозис», 2008. 374 с.
16. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: «Питер», 2002. 720 с.
17. Томашева И.В. Понятие «лакуна» в современной лингвистике. *Эмотивная лакуна: сб. науч. тр. / Под ред. В.И. Шаховского*. Волгоград: «Перемена», 1995. С. 50–59.
18. Трунов Д.Г. Уровни вербализации эмоционального опыта. *Вестник Пермского университета. Философия. Психология. Социология*. Пермь, 2013. № 1. С. 102–107.
19. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоций: монография. Москва: «Гнозис», 2008. 416 с.
20. Шаховский В.И. Эмоции как объект исследования в лингвистике. *Вопросы психолингвистики*. 2009. С. 29–42. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/emotsii-kak-obekt-issledovaniya-v-lingvistike>
21. Шаховский В.И., Жура В.В., Красавский Н.А., Филимонова О.Е., Болотнова Н.С., Щирова И.А. Эмотивный код языка и его реализация: коллективная монография / Под ред. В.И. Шаховского. Волгоград: «Перемена», 2003. 174 с.
22. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Изд-во ВГУ, 1987. 192 с.

Петренко Е. Н. К проблеме вербализации эмоций

Аннотация. Статья посвящена исследованию понятия «эмоции» и их вербализации в современном языкознании. В статье подана краткая общая характеристика некоторых имеющихся определений и наиболее распространенных классификаций эмоций с точки зрения таких дисциплин, как психология и языкознание, а также очерчено состояние разработки проблемы на современном этапе развития в междисциплинарном аспекте, особенно, в области лингвистики эмоций. В процессе исследования определено понятие «эмоции» и установлены возможности их вербализации и языковой репрезентации, проанализированы уровни вербализации эмоций. Кроме того, установлено различие между понятиями «эмоциональность» и «эмо-

тивность». Материалом исследования являются теоретические труды ведущих психологов и лингвистов, выступающих основателями и разработчиками теории эмоций, так как эмоции являются междисциплинарным предметом исследования. В статье уделяется внимание анализу понятий «эмоциональный интеллект», «эмоциональная лексика», «эмотивная лексика», «лексика эмоций», «фундаментальные (базовые, основные) эмоции», являющихся неотъемлемыми составляющими понятия «вербализация эмоций». В ходе исследования установлено, что культура также влияет на репрезентацию эмоций, так как различные культуры по-разному относятся к эмоциям, разделяя их на приемлемые и неприемлемые. Доказано, что классификации эмоций неоднородны, множественны и противоречивы, а это, в свою очередь, влияет на разработку проблемы вербализации эмоций, усложняя ее. В перспективе дальнейшего рассмотрения и изучения данной проблемы считаем целесообразным создать единую междисциплинарную классификацию эмоций и соответствующую классификацию способов их вербализации и языковой репрезентации.

Ключевые слова: эмоции, вербализация эмоций, фундаментальные (основные, базовые) эмоции, эмотивная лексика, эмоциональная лексика, лексика эмоций, эмоциональный интеллект, эмоциональность, эмотивность.

Petrenko Ye. About the problem of verbalization of emotions

Summary. This paper deals with the study of the concept of “emotions” and their verbalization in modern linguistics. This paper provides brief general description of some available definitions and the most commonly used classifications of emotions from perspective of such disciplines as psychology and linguistics, as well as the development status of the problem at the present stage of the development of cross-disciplinary fields, especially linguistics of emotions. In the course of research, the concept of “emotions” is defined and the possibilities of their verbalization and linguistic representation are determined, the levels of verbalization of emotions. The difference between the concepts of “emotionality” and “emotiveness” is also determined. The material of this research is the theoretical works of leading psychologists and linguists, who are the founders and developers of the theory of emotions, because emotions are cross-disciplinary research subject. The paper focuses on such concepts as “emotional intelligence”, “emotional language”, “emotive language”, “emotional vocabulary”, “fundamental (basic, primary) emotions”, which are integral parts of the concept of “verbalization of emotions”. The research reveals that culture also affects the representation of emotions, because different cultures differ in their attitude towards emotions, dividing them into acceptable and unacceptable ones. It is proved that the classifications of emotions are non-uniform, multivariate and inconsistent, which, in turn, affects the development of the problem of verbalization of emotions, making it more complicated. With a view to further consideration and research of this problem, it is expedient to develop a unified cross-disciplinary classification of emotions and an appropriate classification of methods of their verbalization and linguistic representation.

Key words: emotions, verbalization of emotions, fundamental (basic, primary) emotions, emotional intelligence, emotional language, emotive language, emotional vocabulary, emotionality, emotiveness.